

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-421/23 - 1

Asia C-421/23

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

10.7.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Cour d'appel de Liège (ylioikeus, Liège, Belgia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

25.5.2023

Kantaja:

Ministère public (virallinen syyttäjä, Belgia)

Asianomistaja:

Office National de Sécurité Sociale (ONSS)

Syytetty:

EX

[–]

Cour d'appel de Liège (ylioikeus, Liège, Belgia)

KUODES rikosjaosto on antanut seuraavan

tuomion

ASIASSA

SYYTTÄJÄ

FI

JA

ONSS [kansallinen sosiaaliturvavirasto, Belgia] [– –]

- asianomistajana ja väliintulijana

[– –]

VASTAAN

[EX], [– –] Portugalin kansalainen, jonka osoite Belgiassa ei ole tiedossa, joka on asunut aiemmin [– –] Barcelosissa (PORTUGALI) ja joka on ilmoittanut asuvansa nykyään [– –] osoitteessa 4490 POVOA DE VARZIM (PORTUGALI)

- syytettynä

joka on läsnä istunnossa ja jota avustaa asianajaja Steve LAMBERT (BRYSEL)

ja jota syytetään seuraavista rikoksista:

[– –]

A. [– –] [Valitus ei koske tätä syytekohtaa.]

B. [– –] [Valitus ei koske tätä syytekohtaa.]

C. Sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättäminen ilmoituksen tekemisen laiminlyömisestä seurauksena

[Syytetty on] työnantajana tai työnantajan edustajana

[– –]

maksanut vähemmän sosiaaliturvamaksuja kuin se olisi ollut velvollinen maksamaan tai jättänyt sosiaaliturvamaksut kokonaan maksamatta ilmoituksen tekemisen tai 2° kohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamisen laiminlyönnin tai niistä kieltäytymisen taikka 232 ja 235 §:ssä tarkoitetun teon seurauksena;

työnantajana tai työnantajan edustajana jättänyt 31.1.2012–31.1.2018 maksamatta sosiaaliturvamaksut, jotka sen olisi kuulunut maksaa henkilöstöstä, joka tosiasiallisesti työskenteli syytettyjen 10 ja 11 lukuun Belgian alueella, eli kaikkiaan 640 työntekijästä, jotka oli lähetetty vilpillisesti komennukselle Portugalista Belgiaan.

[– –]

D. [– –] [Valitus ei koske tätä syytekohtaa.]

E. Työ- ja sosiaalioikeudellinen petos

[– –]

Käsiteltävänä olevassa asiassa [– –]

[– –]

- käyttänyt työntekijöiden lähettämistä koskevia väärennettyjä lomakkeita ja väärennettyjä sopimuksia tarkoituksenaan menetellä petollisesti työntekijöiden lähettämässä yhtiöistä saadakseen työntekijöiden lähettämisen näyttämään lailliselta sekä käyttänyt väärennettyjä laskuja työntekijöiden lähettämiseen liittyvän petoksen salaamiseksi;

[– –]

F. [– –] [Valitus ei koske tätä syytekohtaa.]**G.** [– –] [Valitus ei koske tätä syytekohtaa.]**H. Rahanpesu (liitännäinen rikos)**

[– –]

muuntanut tai siirtänyt rikoslain (code pénal) 42 §:n 3° kohdassa tarkoitettuja varoja tarkoituksena salata tai peittää varojen laitton alkuperä tai auttaa tällaisen toiminnan harjoittamiseen osallistuvaa henkilöä välttämään toimintansa oikeudellisia seuraamuksia;

salannut rikoslain 42 §:n 3° momentissa tarkoitettujen varojen todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, niistä määräämisen, niiden liikkeit, niitä koskevat oikeudet tai niiden omistajan tai peiteltyt näitä tietoisena siitä, että kyseiset varat on saatu rikollisesta toiminnasta.

Cour d'appel, joka ottaa huomioon **10.11.2021** annetun tuomion (järjestysno 989), jossa tribunal de première instance de **Namurin** (alioikeus, Namur, Belgia) **Namurin** jaosto tutkittuaan asian

RIKOSOIKEUDELLISESSA MENETTELYSSÄ

TOTEAA, että syytekohdat A, B, C, D.1, D.2, D.3, E, F, G.1 ja H on näytetty toteen niissä mainittujen rikosnimikkeiden mukaisesti;

TUOMITSEE syytetyn

- **4 VUODEN vankeusrangaistukseen ja sakkoon**, jonka määrä on 6 x **100 000 euroa**, yhteensä **600 000 euroa**, ja jonka muuntorangaistus on 3

kuukautta vankeutta; puolet vankeusrangaistuksesta ja sakkorangaistuksesta **määrätään ehdolliseksi 5 vuoden koeajalla;**

- [– –] [Liitännäisseuraamuksia, joilla ei ole merkitystä ennakkoratkaisukysymysten kannalta.]

TUOMITSEE

- **menetetyksi 15 461 997,38 euroa**

Määrää, että tämä summa osoitetaan ONSS:lle.

- [– –] [Muita menetetyksi tuomitsemisia, joilla ei ole merkitystä ennakkoratkaisukysymysten kannalta.]

YKSITYISOIKEUDELLISEN VAATIMUKSEN OSALTA

[– –]

hyväksyy ONSS:n esittämän yksityisoikeudellisen vaatimuksen ja toteaa sen perustelluksi alustavasti 15 978 913,72 euroon saakka.

[– –]

[– –]

ON PÄÄTÖSHARKINTANSA PERUSTEELLA PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

1. Menettely

Syytetyn [EX] valitus ja syyttäjän häntä vastaan tekemä valitus on kumpikin otettava tutkittavaksi, koska ne on tehty laissa säädetyssä muodossa ja määräajassa.

Syytetty kiistää syyllisyytensä syytekohtiin C, E ja H ja riitauttaa rangaistuksen määrän sekä yksityisoikeudellisista vaatimuksista annetun ratkaisun.

Syyttäjä on tyytymätön rangaistuksen määrään.

2. Asian tarkastelu

Tosiseikat

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selvittänyt asian perusteellisesti.

Näin ollen riittää, että cour d'appel toteaa syytetyn ottaneen belgialaisten, portugalilaisten, englantilaisten ja luxemburgilaisten yritysten välityksellä

palvelukseensa 650 rakennusalan työntekijää, jotka kaikki ovat Portugalin kansalaisia, työskentelemään Belgian alueella.

Koska cour d'appelille tehdyt valitukset koskevat ainoastaan syytekohtia C (sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättäminen), E (työ- ja sosiaalioikeudellinen petos) ja H (rahanpesu), se toteaa, että portugalilaisia työntekijöitä lähetettiin vuosina 2011–2017 komennukselle Belgiaan väärennetyillä A1-todistuksilla työskentelemään rakennustyömailla Belgiassa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että A1-todistukset ja –syytekohtissa D1 ja D2, joita ei ole riitautettu cour d'appelissa –, tarkoitetut komennussopimukset olivat väärennetyjä.

Komennustodistukset on haettava Portugalin sosiaaliturvaviranomaisilta, jotka antavat näitä todistuksia sitä varten, että kyseiset työntekijät voisivat osoittaa kuuluvansa lähtömaan sosiaaliturvaan.

Jotta työntekijöitä voitaisiin lähettää komennukselle toiseen unionin jäsenvaltioon, työnantajan on myös harjoitettava merkittävää toimintaa siinä jäsenvaltiossa, johon se on sijoittautunut, ja komennus voi kestää enintään 24 kuukautta.

Asiakysymys

Syytetty väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, että silloin, kun vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen laitos epäilee A1-todistusten antamisen perusteena olevien tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, todistukset antaneen jäsenvaltion toimivaltaisen sosiaaliturvalaitoksen on tarkastettava, pitävätkö tiedot paikkansa.

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että niin kauan kuin A1-todistusta ei ole peruutettu tai mitätöity, sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jossa työntekijä työskentelee, on otettava huomioon, että häneen sovelletaan jo sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmää, johon hänen työnantajanaan oleva yritys on sijoittautunut, eikä laitos siten voi soveltaa kyseiseen työntekijään omaa sosiaaliturvajärjestelmäänsä.¹

Unionin tuomioistuin muistuttaa, että vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa jäsenvaltion kaikki laitokset arvioimaan huolellisesti oman sosiaaliturvajärjestelmänsä soveltamista. Tästä periaatteesta seuraa myös, että muiden jäsenvaltioiden laitoksilla on oikeus odottaa, että asianomaisen jäsenvaltion laitos noudattaa tätä velvollisuutta.²

¹ Tuomio 27.4.2017, A-Rosa Flussschiff (C- 620/15, EU:C:2017:309, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

² Ks. analogisesti tuomio 3.3.2016, komissio v. Malta (C- 12/14, EU:C:2016:135, 37 kohta).

A1-todistuksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen on siis arvioitava uudelleen, oliko todistuksen antaminen perusteltua, ja tarvittaessa peruutettava todistus, jos sen jäsenvaltion, jossa työntekijä työskentelee, toimivaltainen laitos esittää epäilyksiä todistuksen perustana olevien seikkojen paikkansapitävyydestä ja siten siinä olevista maininnoista erityisesti sen vuoksi, että ne eivät vastaa asetuksen N:o 1408/71 (josta on tullut asetus 883/2004) 14 artiklan 1 kohdan a alakohdan vaatimuksia.³

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun asetuksen N:o 987/2009 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

1. Jäsenvaltion laitoksen antamat asiakirjat, joissa osoitetaan henkilön tilanne perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen soveltamista varten, ja todisteet, joiden perusteella nämä asiakirjat on annettu, on hyväksyttävä muiden jäsenvaltioiden laitoksissa niin kauan kuin jäsenvaltio, jossa nämä asiakirjat tai todisteet on annettu, ei peruuta niitä tai julista niitä mitättömiksi.

2. Jos on syytä epäillä asiakirjan pätevyyttä tai siinä olevien tietojen perustana olevien tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, asiakirjan vastaanottaneen jäsenvaltion laitoksen on pyydettävä asiakirjan antaneelta laitokselta tarvittavia tarkennuksia ja tarvittaessa kyseisen asiakirjan peruuttamista. Asiakirjan antaneen laitoksen on harkittava uudelleen asiakirjan antamisperusteita ja tarvittaessa peruutettava se.

Kyseisessä todistuksessa sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonne asianomaisten työntekijöiden työnantajana oleva yritys on sijoittautunut, ilmoittaa, että sen omaa sosiaaliturvajärjestelmää sovelletaan edelleen näihin työntekijöihin. Kuten edellä jo todettiin, tämä todistus merkitsee välttämättä sitä, että toisen jäsenvaltion järjestelmää ei ole tarkoitus soveltaa sen periaatteen vuoksi, että työntekijöiden on kuuluttava yhteen ainoaan sosiaaliturvajärjestelmään.⁴

Portugalin sosiaaliturvalaitos ei ole antanut käsiteltävässä asiassa kyseessä olevia A1-todistuksia, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että ne olivat väärennettyjä.

Syytetty kuitenkin väittää, että silloinkin, kun on viitteitä petoksesta, kuten tilanteessa, jossa on kyse väärennetyistä A1-todistuksista, joita toimivaltainen viranomais ei ole antanut, on kaikesta huolimatta toimitettava vuoropuhelu- ja sovittelumenettely. Syytetyn mukaan kyseinen menettely on pakollinen ennakoedellytys sen selvittämiseksi, täyttyykö petoksen tunnusmerkistö.

Tämän valitusperusteen tutkimiseksi cour d'appel muistuttaa aluksi, että asetuksessa N:o 987/2009 on kodifioitu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

³ Tuomio 6.2.2018, Altun ym. (C- 359/16, EU:C:2018:63, 43 kohta).

⁴ Tuomio 26.1.2006, Herbosch Kiere (C- 2/05, EU:C:2006:69, 21 kohta) ja tuomio 27.4.2017, A-Rosa Flussschiff (C- 620/15, EU:C:2017:309, 38 kohta).

vahvistamalla A1-todistuksen ja todistuksen antaneen laitoksen yksinomainen toimivalta kyseisen todistuksen pätevyyden arvioinnissa sekä omaksumalla kyseinen menettely nimenomaiseksi keinoksi ratkaista erimielisyydet, koskevatpa ne jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen antamien asiakirjojen paikkansapitävyyttä tai asianomaiseen työntekijään sovellettavan lainsäädännön määrittämistä.⁵

Näiden päätelmien ei kuitenkaan pidä johtaa siihen, että yksityiset voivat vedota unionin oikeussäätöihin vilpillisesti tai niitä väärin käyttäen.

Periaate, jonka mukaan vilppi ja oikeuden väärinkäyttö on kielletty, on nimittäin unionin yleinen oikeusperiaate, jota yksityisten on noudatettava. Unionin lainsäädännön soveltamista ei siten voida ulottaa kattamaan toimia, joiden toteuttamisen tarkoituksena on vilpillisesti tai väärinkäytöksin hyötyä unionin oikeudessa säädetyistä eduista.⁶

Cour d'appel myös toteaa, että vuoropuhelu- ja sovittelumenettelyn toimittamisella, ennen kuin vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ehkä lopullisesti toteavat petoksen, on erityinen merkitys juuri niissä tilanteissa, joissa epäillään petosta, koska sen avulla todistuksen antaneen jäsenvaltion ja vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset laitokset voivat ryhtyä vuoropuheluun ja olla tiiviissä yhteistyössä sekä selvittääkseen että kootakseen niitä tutkintavaltuuksia käyttämällä, jotka niillä on kansallisen lainsäädäntönsä nojalla, tiedot kaikista sellaisista tosiseikoista tai oikeudellisista seikoista, jotka joko poistavat tai päinvastoin vahvistavat epäilyt, jotka vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen laitos on tuonut esiin niiden olosuhteiden osalta, joiden vallitessa A1- todistukset, jotka käsiteltävässä asiassa on todettu väärennetyksi, on annettu.⁷

Unionin tuomioistuin toteaa, että kyseinen menettely on pakollinen ennakoedellytys sen selvittämiseksi, täyttyykö petoksen tunnusmerkistö, ja näin sille, että kyseessä olevien A1- todistusten pätevyyden ja kyseisiin työntekijöihin sovellettavan sosiaaliturvalainsäädännön osalta tehdään tarvittavat päätelmät.⁸

Unionin tuomioistuin näyttää katsovan, että yhden sovellettavan lainsäädännön periaatteen loukkaamisen ja kaksinkertaisten maksujen riski sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten toimielinten väliseen vilpittömään yhteistyöhön perustuvan vuoropuhelu- ja sovittelumenettelyn vaarantumisen riski johtavat siihen, että vuoropuhelu- ja sovittelumenettely on pakollinen ennakoedellytys.

⁵ Tuomio 27.4.2017, A-Rosa Flussschiff (C- 620/15, EU:C:2017:309, 59 kohta).

⁶ Ks. tuomio 5.7.2007, Kofoed (C- 321/05, EU:C:2007:408, 38 kohta) ja tuomio 22.11.2017, Cussens ym. (C- 251/16, EU:C:2017:881, 27 kohta).

⁷ Tuomio 2.4.2020, CRPNPAC ja Vueling Airlines (C- 370/17 ja C- 37/18, EU:C:2020:260, 66 kohta).

⁸ Tuomio 2.4.2020, CRPNPAC ja Vueling Airlines (C- 370/17 ja C- 37/18, EU:C:2020:260, 71 kohta).

Vaikka käsiteltävässä asiassa on konkreettisia viitteitä petoksesta ja vaikka ne on osoitettu ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut ne toteennäytetyiksi, on myös todettava, että tosiasiallisesti Portugalin sosiaaliturvajärjestelmään on maksettu sosiaaliturvamaksuja ja ettei cour d'appelille ole ilmoitettu näiden maksujen perusteena olevia syitä, sillä sekä syyttäjät että asianomistajat väittävät, ettei kyseisillä yrityksillä ole koskaan ollut toimintaa Portugalissa.

Tämä seikka saattaa vaikuttaa myös mahdollisiin menetetyksi tuomitsemista koskeviin toimenpiteisiin, joita cour d'appel määrää tarvittaessa siinä tapauksessa, että syytekohtat, joita vireillä oleva valitus koskee, katsotaan toteen näytetyiksi.

Tässä tilanteessa cour d'appel toteaa olevansa velvollinen esittämään unionin tuomioistuimelle jäljempänä tämän tuomion tuomiolauselmassa mainitut ennakkoratkaisukysymykset.

NÄILLÄ PERUSTEILLA

[– –]

Cour d'appel

katsoo, että ennen asiakysymyksen ratkaisemista on tarpeen esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta N:o 883/2004 tulkittava siten, että sitä sovelletaan tilanteessa, jossa tuomioistuin on katsonut asianosaisten tätä kiistämättä, että yhtäältä vastaanottavan valtion oikeusviranomaiset ovat todenneet esitetyt A1-todistukset väärennetyiksi ja että toisaalta vastaanottavan valtion oikeusviranomaisten tutkintatoimet ovat osoittaneet, etteivät riidanalaiset todistukset ole todistuksen antavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen laatimia, vaikka tämä viranomainen on perinyt sosiaaliturvamaksuja?
2. Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asetuksen 883/2004⁹ 76 artiklan 6 kohdassa (jossa säädetään samasta menettelystä kuin asetuksen N:o 1408/71 84 a artiklan 3 kohdassa) käyttöön otettu vuoropuhelu- ja sovittelumenettely pakollinen ennakkoodellytys sen selvittämiseksi, täytyykö petoksen tunnusmerkistö?
3. Jos edellisiin kysymyksiin vastataan myöntävästi, tarkoittaako periaate, jonka mukaan vilppi ja oikeuden väärinkäyttö on kielletty ja

⁹ [– –]. [Tämä alaviite on siirretty keskelle ennakkoratkaisukysymystä ja merkitty sulkeisiin.]

joka on unionin yleinen oikeusperiaate, jota yksityisten on noudatettava, sitä, että sen jäsenvaltion viranomaiset, jossa palkansaajat ovat työskennelleet, voivat – silloinkin, kun vuoropuhelu- ja sovittelumenettely jätetään toimittamatta petosepäilyjen perusteella –, jättää kyseiset A1-todistukset huomiotta, jos kyseisten viranomaisten arvioitavina olevien tosiseikkojen perusteella voidaan todeta, että todistukset on esitetty työnantajan sellaisen menettelyn seurauksena, jonka vastaanottavan jäsenvaltion oikeusviranomainen on todennut vilpilliseksi?

Muut vaatimukset ratkaistaan myöhemmin ja asian käsittelyä lykätään toistaiseksi.

[--]

Julistettiin [--] **25.5.2023** [--] [Allekirjoitukset ja loppumuodollisuudet]

TYÖASIAKIRJA